

vinum in ejus caput effunderetur. Quam rem tam indigne tulit Empedocles, ut postridie coacto concilio, et invitatore, cujus opera id erat factum et symposiarcham reum peregerit, damnarique curarit, Laert. Parem huic tyrannidem videntur exercere in suos subditos, qui præcipiunt, ut aut vina a se emant, ebibantque, aut iis perfundantur et inebriantur, velint sive nolint. Et facile tolerarent pauperes vino se perfundi, si non et solvere deberent.

Secundo, alii vina sua effundunt, in quos non deberent, parasitos, scurras, lurcones, helluones, mimos, vel in splendida convivia: negligunt vero pauperes, et ægros. Non fit hoc imprimis juxta consilium Christi, quod dedit hospiti suo, Lucæ XIV. *Cum facis prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites, ne forte te et ipsi reinventent, et fiat tibi retributio; sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, et cæcos, et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectionem justorum.* Deinde graviter invehitur S. August. serm. CXXXI. cit. in eos, qui contrarium agunt. « O infelicitas generis humani, inquit, quam multi inveniuntur, qui ebriosos, et luxuriosos, amplius quam oportet cogunt bibere, et ante ostium pauperibus petentibus vel unum calicem dissimulant dare: nec attendunt, quia istud quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere? » Similes sunt hi fluminibus, quæ aquas suas in mare effundunt, terras autem sitientes minime rigant. Considerent, an æquum sit pro inani gloria tanta bona perdere, quibus tot ægri, et egentes refocillari poterant.

III. Tertius concernit Dei injuriam. Nam primo frequenter accidit, ut ebriosi graviora peccata committant, Dei penitus obliviscantur, sacra omnia derideant ac conculcent, imo numen ipsum blasphemant. Cujusmodi exemplum recenset Gabriel Prateolus, in chron. anno Domini 1580, de quodam, qui cum socio tabernam intravit, et post varias propinationes, et cachinnos: Cui nunc præbibam? inquit. Alter: Stupidus es, Deo præbibe, tum videbis, quid responsurus sit. Hic vero de quo infundam de horno, an de veteri? Alter: Utrolibet vis. Infundam ergo de horno, ait, qui licet sit crudum, sed tamen ipsi bonum est. Tunc elato scypho: Tibi Deus, responde. Mirum si tibi arriserit: si enim hoc anno fecisses melius, melius bibisses. Hoc edicto irriguit toto corpore, omni sensu expers. Et quamvis oculos modo clauderet, modo aperiret, loqui tamen non potuit. Territus socius, fugit: alii præsentem eum loco movere tentant, sed immobilem repe-

riunt. Rem ergo Scabinis indicant, qui hominem funibus ligatum, ne tribus quidem equis extrahere possunt; ut manifeste Dei potentia et vindicta appareret. Domum allatus est ignis, ut una cum domo Dei contemptor combureretur, sed frustra. Stetit itaque miser ille tamdiu non loquens, nec bibens, nec manducans, donec a quam plurimis videretur, velut exemplum divinæ vindictæ. Ita et paulo fusius Prateolus, tomo II. chron. anno cit. 24. julii.

Secundo, præterea non potest non offendere Deum, cum non hominum, sed bestiarum modo bibitur ex industria ad omnem libidinem, et spurcitiam per integras noctes, sine omni modo et honestate, ut Deus ad iracundiam provocetur. Cujusmodi computationem describit Jo. Frid. Mattenesius, l. I. de ritu bibendi in sanit. cap. XI. quæ non ita pridem in celebri civitate Imperii habita fuit, ea lege, ut omnes combibones non nisi grandibus poculis biberent: ut uno tractu eadem exaurirentur: ut ea de manibus nunquam deponerentur: ut per totam noctem nemo discederet, antequam sol oriretur: denique, ut si quis se exonerare vellet, supra mensam faceret. Quis quæso porcorum haram unquam spurciorum vidit? Et nonne hoc est omnem humanitatem exuere, et Dei imaginem quam foedissime deformare? Atque utinam similes spurcitiæ non et alibi crebrius fierent! Bene huc quadrat, quod dixit Isaias, cap. XXVIII. *Omnes mensæ replete sunt vomitu, sordibusque.* Alii vertunt: *Vomitu et stercore.* Et miramur adhuc, si frequenter Deus vineas grandine, pruina, frigore, pluvia flagellet? Si vina in cellariis pereant, si immatura ætate multi extinguantur? Insania potantium, furor ebriorum, spurcitiæ lurconum, horum malorum causa est. Dedit nobis quidem Deus vineas pro solatio et bono nostro; sed expectat inde fructus bonos temperantiæ, gratiarum actionis, liberalitatis erga pauperes. At quia frustra aliquando expectavit uvas, et accepit labruscas, audite quid de hac vinea sua dicat Isa. V. *Et nunc ostendam vobis, quid ego faciam vineæ meæ. Auferam sepem ejus, et erit in direptionem: diruam maceriam ejus, et erit in conculcationem. Et ponam eam desertam: non putabitur, et non fodietur: et ascendent vepres et spinæ: et nubibus mandabo desuper, ne plantent super eam imbrem.* Permittit enim tandem, ut desertæ jaceant vineæ cultoribus destitutæ, vel occupentur ab hostibus, excindantur a Turcis, etc.

Quare ne quid tale nobis contingat, utamur Dei dono cum debito moderamine, ut ne poeniteat eum dati beneficii, et ne post foedam et intolerabilem ingluviem deveniamus ad æternam

situm: sed potius ut per moderatum usum, et debitam gratiarum actionem mereamur non solum in hac vita vinum a Deo accipere, verum etiam in altera novum illud cum Christo Domino nostro bibere.

CONCIO V.

QUALES OPERARII SALTATORES.

I. Saltatorum paterfamilias diabolus. — II. Labores eorum quales Samsonis molam vertentis. — III. Merces eorum mors est et infernus.

THEMA.

Ite et vos in vineam meam. Matth. XX.

Duces, qui hostili odio flagrant inter se mutuo, hoc observare solent, ut si videat unus hostem suum tympana pulsare, et milites conscribere, mox alter quoque classicum canat, et milite conscripto contra hostem se obarmet. Prodit in hodierno evangelio celestis paterfamilias, conducturus operarios in vineam suam, ut piis virtutum operibus occupet, et post exactos labores in cælo præmii. Videt hoc Dei et humani generis hostis diabolus, et quia cælum nobis invidet, prodit etiam ipse ut in suam vineam operarios conscribat et laboribus afflictos ad extremum perdat. Reperit autem quosdam valde sibi idoneos, triplicis conditionis: saltatores, lusores, convivatores. Omnes hos fatigat saltando, ludendo, convivando, periculoso prorsus labore, sed et pessima mercede. De primis hodie loquemur, sequentibus duabus dominicis dicturi de aliis duobus.

Non incongrue saltatores ad vineam diaboli conduci dicuntur; si quidem olim in vineis fere saltationes ad honorem Bacchi fiebant. Unde Greci vocem quæ significat saltare, deduxerunt ab alia quæ significat sulcos aut foveas seu ordines vinearum, in quibus saltabant. Sed videamus jam labores horum operariorum.

I. Quis illorum herus seu paterfamilias, quis conduxit illos? Respondeo, diabolus. Hic enim in Apin Ægypti deastrum se immittens varios hinc inde motus ciens primus coryphæus, choreas ducens, saltare homines docuit qui adstant. Ita docet Augustinus, lib. XVIII. de civitate, c. V. et Abulensis, in c. XXXII. Exodi q. XI. Non dubium ergo adesse cum choreis et maxime lætari, cum tam bene sibi cessisse suam inventionem videt: adhortari etiam et incitare eos ad continuandum laborem: sicut patresfamilias solent stimulare ad operandum operarios. Accedit

S. Chrysostomus, hom. XLIX. in Matth. *Ubi, inquit, saltus lascivus, ibi diabolus certe adest: et Sanct. Ephr. tom. I. serm. quod ludis abstinentum sit: Ubi cithara et chori, ibi angelorum tristitia, et diaboli festum: et lib. interrog. et respons. Quis talia Christianos edocuit? Draco antiquus docuit, magister omnis impuritatis, etc.* Imo inter eos ipsi etiam dæmones saltant, teste Isaias, c. XIII. *Pilosi saltabant ibi* (Chald. dæmones) *et respo debunt ibi ululæ* (juvenes et viri) *in delubris voluptatis.* Vatablus vertit in palatiis voluptuosis: quæ sunt delubra et templa dæmonum. In quæ verba S. Basilius ait: *Dæmonia gesticulari dicuntur, et multifariam saltitare, dum nobis cooperantur ad peccandum, etc.* Videant jam juvenes, videant puellæ, ubi sint, quibuscum agant, dum choreas agunt: cum dæmonibus versantur, dæmonibus laborant. Ecclesiasticus, c. IX. dehortans hominem a commercio tyrannorum, ait: *Communionem mortis scilo,* (hoc est, scito te cum morte communicare) *quoniam in medio laqueorum ingredieris.* Plurimi enim sibi laquei, quibus dæmon velut venator cingit, et capit tam saltantes, quam spectantes. Quando Alexander VI. Scotorum rex, in tertiis suis nuptiis choreas instituit, dum spectaret illas, vidit in fine saltantium mortem, ea qua pingitur figura ossea, agmen claudere saltantem: statim ergo choreas, et omnem lætitiæ nuptialem sustulit; quod malum id omen crederet, uti revera erat: cum eo anno mortuus sit, ut refert Hector Boethius, in chron. Scot.

II. Quinam illorum labores? Quales erant Samsonis a Philisthæis capti et excæcati, qui in carcerem coniectus molam vertere, et in girum trahere coactus fuit: quemadmodum et juvenes Hebræorum a Chaldæis in captivitate Babylonica ad molendinum vertendum rapti sunt, ut lamentatur Jeremias, Thren. V. vers. XIII. in text. Hebr. qui habet: *Juvenes ad molendum rapuerunt.* De his intelligunt aliqui, quod Ps. XI dicitur: *In circuitu impij ambulat.* Impios voco saltatores, quia: *Ubi tympana sonant, tibia clamitat, lyra garrit, cymbalum concrepat, quis ibi timor Dei?* inquit S. Hieronymus contra Helvidium. Igitur, primo, hi in circuitu ambulant, quia ut honestissime saltent, tempus tamen inutiliter terunt, sicut qui in gyrum vertuntur, velut rota molendini nullum progressum faciunt, nec ad unum quidem passum, licet ad sudorem usque toto die se fatigent. Quot milleni alii, religiosi et pii homines eo tempore Deum laudant, et cælum diripiunt, quo saltatores nugas sectantur! Quot milleni alii gemunt in suis miseriis partim in hac vita, partim in altera, dum purgantur, quibus illi interim

succurrere possent, dum inani illo labore se conficiunt!

Secundo, dum in gyrum saltant, in vertiginem facile aguntur. Vertigo autem, quæ homini cerebrum evertit, insania est. Et talis est saltatio omnium fere sententia tam ethnicorum, quam Christianorum. Ex illis prudentissimus Cicero, in defensione Murenæ ait: *Nemo fere saltat sobrius, nisi forte insanit.* Ex his sapientissimus ille Alphonsus Aragonum rex dicebat: *Saltatorem ab insano nihil differre existimo, nisi quod hic dum saltat, ille dum vivit, insanus est.* Panorm. in comment. lib. I. de reb. ejus gestis. Cumque mulierem aliquando impudentius saltantem videret: *Expectate, inquit, mox Sybilla edet oraculum,* quasi dicat: insaniæ speciem. Id. lib. II. Et cum ipse aliquando in adventu Friderici III. imp. pro honore ejus saltaret, non aliter se excusare potuit, quam *quod magnis viris interdum insanire liceret.* Ibidem. Quod si modestissima illa saltatio non caruit aliqua insania, quis alias excusabit levículas? Quæ poterat esse honestior saltatio, quam illa Davidis coram arca, ex mera pietate profecta? Et tamen illam in rege derisit uxor ejus Michol, quasi actionem ex natura sua scurrilem, et rege indignam. Quis igitur probabit saltationes inhonestas?

Tertio, ubi ita in gyrum acti sunt, facile tandem collabuntur sicut pueri, dum se gyraunt. Sensim enim capiuntur stulto amore consaltantium, et illi in fœdæ libidinis ignem, si non opere, cogitatione saltem et desiderio collabuntur, et quasi in febrim incidunt, ut indicavit Fridericus III. imp. qui dicebat: *Malim febrim in lecto detineri, quam minimam saltationi operam dare,* teste Ænea Sylvio, lib. I. comment. in Panorm. sentiens ipsum saltandi studium febrim esse quamdam, et quidem fœdam maximeque periculosam. Qui enim fieri possit, ut ignis palææ junctus non excitet incendium, sal aquæ junctus non in aquam diffuat? Hinc enim monet Ecclesiasticus, c. IX. *Cum saltatrice ne assiduus sis, ne forte pereas in efficaciam illius,* Græce habetur, *cum psaltatrice.* Saltus enim puellarum et accedens cantus seu musica efficacissima sunt retia ad illa queandos juvenum animos. Nonne saltatio Herodiadis rapuit Herodem, ut promitteret ei dimidium regni, imo caput Joannis; quem tamen, ut colligitur ex trinitia ejus, pluris æstimavit? Quid hujusmodi saltatrices non impetrabunt ab aliis? Et si uni hosti difficile est resistere, multo magis quatuor aut quinque. At ibi quot hostes simul concurrunt? Imprimis saturitas cibi et potus: nemo enim facile saltat sobrius, sed post epulas et pocula. Accedit aspectus mutuus, risus et corrusus, nie-

tus oculorum; deinde contactus omnium maxime viscosus, amplexus et quandoque fœda oscula: accedit concentus musici lenocinium: cantilena levis et inhonestæ, suaviter in aures et mentem influentes: odorum delinimenta: ita ut nulli sensu suis lenis careant. Deus bone! Sancti olim eremicolæ in summa corporis afflictione, jejunio, vigiliis, humicubationibus, solitudine et orationibus difficulter restiterunt spiritui fornicationis: et isti inter tot laqueos constituti, puritatem conservabant?

Quarto, dum ita miseri laborant, nequaquam sibi, sed dæmoni laborant, cui venantur animas etiam circumstantium. Non enim illi solum, qui saltant, sed et spectatores eorum in nassam dæmonis communiter pertrahuntur, non secus ac pastinacæ pisces. Hæ enim, dum piscatores in littore saltationes instituunt et cantant, cantu saltuque oblectatæ ad littus adnatant, sicque piscatoribus sensim recedentibus, a tergo retibus jam extensis includuntur et capiuntur. Quin etiam, cum piscator in navicula saltare et cantare aliquid incipit, sensim ad summam aquam efferuntur, et facile interim circumventæ comprehenduntur, auct. Aldrovand, l. III. c. XLVI. et l. XVII. c. XVIII. de piscibus. Pisces ergo choreis decipiuntur, et non decipiantur homines? Miseri vero illi piscatores sunt, qui choreas ducunt, quia non sibi, sed diabolo piscantur.

III. Quæ illorum merces? Mors sæpe subitanea: deinde inferni barathrum. Sic enim Job XXI. dicitur: *Tenent tympanum et cilharum, et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt.* Multa hujus rei exempla passim invenimus. Unum recenset Cæsarius monachus Cistere. I. IV. c. XI. hist. de procaci vetula, quæ in festo SS. Petri et Pauli cum aliis choros agens, paracho prope concionanti insultabat, ideoque intra triduum subito extincta est. Aliud Albertus Cranzius, l. XII. Wandal. histor. c. XIV. de Qualensibus nuptiis in Lubica, in quibus aderat frequentissima virorum et mulierum multitudo choreas ducens, repente vero incendium domus exortum absumptis ex illis 130. utriusque sexus, soli sponsus et sponsa e lecto evasere incolumes. Unde proverbium ortum: *Nuptiæ Qualenses.* Aliud refert de march. Misnensi in oppido Calven. saltante, domus ruina oppresso, metrop. c. XXIII. et l. X. Saxon. c. V. Aliud de saltantibus in ponte fere 200. hominibus rupto ponte submersis. Aliud Thomas Cantiprat. l. II. apud, de quibusdam in Gallia super ponte choreas ducentibus, qui subito dirupto ponte fortissimo in aquis validis, Pharaones effecti, sunt demersi. Addit et puellam se præsentem post

choreas subitanea morte percussam expirasse. Aliud de muliere saltante, quæ e lapsu baculi e manu ludentis pila, enecta est. eodem libro. Et quid talium hominum mortem sequi potest, nisi infernus? Ubi enim præparatio ad mortem? Ubi prævia penitentia? Et si teste D. Augustino: *Omnis motus et saltus petulantia est saltus in profundum cloacæ,* quanto magis chorea impudica et frequentata? Experta es hoc saltatrix illa filia Herodiadis, quæ ut scribit Nicephorus, l. I. c. XX. et Lucius Dexter, in chronico, anno Christi 34. cum super Sicorim flumen Ilerdæ concretum hiemali tempore pedibus transiret, rupta glacie in profundum non aquæ tantum, sed inferni etiam descendit in momento. Atque ut sciretur saltationi ejus hoc supplicium illatum fuisse, caput ejus glacie resectum postea supra glaciem saltus dedit.

Qualis iste saltus fuit? De glacie in aquæ fundum, de aqua in inferni profundum! Refert Herodotus, l. VI. Clisthenem Sicyoniorum tyrannum varios et nobilissimos adolescentes procos ex variis civitatibus convocasse eo fine, ut eorum

uni quem dignissimum reperiret unicam filiam suam Agaristiam nobilissimam ditissimamque desponsaret. Cumque præ cæteris ei placeret Hippocles, Atheniensis juvenis, ubi postea vidit eum nimis levicule et gesticulatorie saltasse mutavit voluntatem et dixit ei: *Fili Tisandri* (ita enim vocabatur ejus pater) *matrimonium desaltasti.* Vobis hoc dicitur adolescentes. Vobis cupit Deus despondere regnum suum, si vos dignos sanctis moribus probaveritis. At si levículas saltationes sectati fueritis, frustra eritis: matrimonium desaltastis, in infernum desiliistis.

Cogitent igitur saltatores et saltatrices qualem aliquando saltum ex hoc sæculo in alterum facturi sint. Cogitent tubam illam terribilem, quæ eos evocabit ad tribunal judicis. Quid si et ipsi in profundum inferni debeant saltare? Qualis erit saltus ille? Absit igitur a vobis, ut ad has diaboli operas conduci vos patiamini. Eamus potius ad vineam Christi et serviamus Deo, ubi merces nostra magna nimis ipse Deus deorum est et regnum cælorum.